

וקראת לשבת עונג

אלון תוני בפאכע באקאפ ובסולא פלאנז

גליון מס' 713

ראש השנה

א' תשרי התשפ"ד

טל': 054-8457834 | לקבלת העלון בדוא"ל: alon102010@gmail.com

לענין שאול בן סלביה ע"ה | לענין אסתר מישה בת זהירה ע"ה | לענין יצחק בן מישת אסתר ע"ה | לענין שמעון בן הבית ע"ה | לענין רחל שנהגה בה מנורה ע"ה

לענין מרן הגאון ר' שלום בן תופחה זצוק"ל, מרן הגאון ר' ירחמיאל גרשון בן מרים זצוק"ל והגאון ר' שמעון בן חביבה זצוק"ל, ר' אברהם בן אסתר ע"ה

לאורו נלך

קווים מדרמות המופלאה של מרן מלכא, רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל

בתוקף תפקידו של מרן זצ"ל כרבה של ת"א יפו, היה הסדר כך, שבימי ראשון ושני בשבוע הרב האשכנזי דאז, היה מטפל בענייני הכשרות, כשרבנו מטפל בכל ענייני מקוואות ונישואין, ובימי שלישי ורביעי בשבוע להיפך, רבנו מטפל בענייני הכשרות והרב האשכנזי בענייני מקוואות ונישואין.

היה זה בערב ראש השנה החל ביום שני בשבוע. לצורך הסימנים של הלילה, שחטו בבית המטבחים המקומי מאה כבשים. אלא שכאשר נגשו הקצבים לנקות את הבהמות, מצאו כרס אחד נקוב במסמר מצד לצד באופן שהבהמה נטרפה לגמרי, אך לא ידעו מאיזו בהמה הוא. וכאן נוצרה בעייה, האם צריכים לזרוק את כל הכבשים, כי כל בהמה יש בה צד טרפות, וישחטו מאה אחרים או שהאיסור בטל ושרי לן ויאכלו וישבעו. הרב רבינוביץ ראש מחלקת הכשרות וחרביו הזדרזו ללשכת הרב הראשי האשכנזי (שביום זה הוא מטפל בענייני הכשרות) כדי לדעת בדחיפות מה לעשות. הרב האשכנזי שמע את הבעייה, והוא שהיה בקי בתלמוד ירושלמי בפרט, החל לפלפל עימם, בירושלמי כתוב כך, ולכאורה כך, הלך סחור סחור ובמטרה לא החטיא, לא פסק. מבית המטבחים התקשרו לשמוע מה פסק הרב, ואמרו להם שהוא עדיין מפלפל. משראה ראש מחלקת הכשרות שאין בידיהם הכרעה, בלי משים חמק עבר היישר אל לשכתו של רבנו שממול והודיעו על הבעיה הסבוכה אליה נקלעו. רבנו ידע שהרב האשכנזי צריך לטפל בזה אבל יש בעיה וצריך לפותרה, הוא לא רצה שהרב האשכנזי יפגע שהוא יפסוק להם במקומו. ולכן אמר לו: "תחזור ללשכתו ואני כבר אסדר את העניין. לאחר כמה דקות, דפק רבנו בדלת לשכתו של הרב האשכנזי, וכאילו לתומו בא להתיעץ עמו על ענייני נישואין ובתוך הדברים שאל רבנו על הנוכחים במקום. הרב האשכנזי אמר לו, כי יש בעיה – מצאו כרס של כבש נקוב שהתערבב במאה כבשים והירושלמי אומר שלא מתבטל. על אתר אמר לו רבנו את הפסק להיתר, וכמו שנימק ב"שלחן גבוה" והכל בא על מקומו בשלום.

בפתח הגליון

ברכה"ג שלם מאיר ואלק שלם"א

המלך - שתמליכוני עליכם

מובא בספר "לקח טוב": רבי פסח קרון שליט"א כותב בספרו "סביב שלחנו של המגיד", כי אחת המטרות החשובות ביותר של ראש השנה היא, שכל יהודי יכריז וגם יבין שה' הוא המלך והשליט על כל הבריאה כולה. מסיבה זו אנו מזכירים פעמים רבות בתפלות ראש השנה את שילטונו של הקדוש ברוך הוא על הבריאה. אנו אומרים "המלך הקדוש" בכל תפילות "שמונה עשרה" מראש השנה ועד יום הכיפורים.

בתפלת מוסף של ראש השנה תיקנו לומר עשרה פסוקים של מלכויות המהווים עדות חותכת מן התורה, מן הנביאים ומן הכתובים, שה' הוא המלך. ונוספים לזה פיוטים רבים שהנושא המרכזי שבהם היא מלכותו יתברך. [וכבר עוררו אותנו בעלי המוסר, שבכל המערכת הגדולה של המלכות ה' עלינו, לשים לב שלא נשכח להמליכו גם עלינו...]

במקביל להיות יום זה יום הכתרת מלכו של עולם, מהווה יום זה יום דין ומשפט לכל באי עולם. ומן הראוי היה שנהיה מוצפים ברגשי פחד וחרדה מפני ההחלטות הצפויות לגבי עתידו של כל אחד ואחד מאיתנו. ואכן מסופר על גדולי עולם, שהלכו ביום ראש השנה אחוזי חרדה מפני אימת הדין.

הספור דלהלן ממחיש לעיני הקורא מעט מעוצמת הפחד שחש האדמו"ר רבי אהרן מקרלין זצ"ל ביום הזה.

מקובל היה שה"בעל תפלה" בתפלת שחרית של ראש השנה פותח בנגינה שיש בה ביטוי לרצינות וכובד ראש, כיאה לאדם המכין את עצמו לבוא אל המלך. והמנגינה הולכת ומעצימה את ביטוי כבוד הראש שבה, עד שבהגיעה לשיאה מכריז ה"בעל תפלה" בקול מהדהד "המלך" !!!

פעם אחת עבר רבי אהרן, האדמו"ר מקרלין, לפני העמוד בתפלת שחרית דראש השנה. הוא פתח כמקובל בנגינה, וכשהתקרב לשיא והחל לומר "המלך", לפתע התעלף. המתפללים חשו לעברו, ולאחר זמן קצר שבה אליו ההכרה והוא המשיך בתפילה. לאחר התפילה שאלוהו החסידים: מה היתה הסיבה לעלפוננו?

השיב הרבי לשואלים ואמר: הגמרא במסכת גיטין (נו, א) מתארת, כיצד יצא רבן יוחנן בן זכאי מירושלים כדי להתחנן בפני המצביא הרומי אספסינוס קיסר, ולבקש על חייהם של אחיו היהודים.

כאשר התיצב רבן יוחנן בן זכאי בפני הקיסר, אמר לו: "שלמא עלך מלכא, שלמא עלך מלכא" (שלום עליך המלך). השיב לו אספסינוס: "מיחיבת לי תרי קטלא" (הינך חייב מיתה משתי סיבות), "חדא דלאו מלכא אנה, וקא קרית לי מלכא" (ראשית, משום שקראת לי מלך בעוד שאינני אלא מצביא), "ותו, אי מלכא אנה, עד האידינא אמאי לא אתית לגבאי?!" (ועוד, אם אכן מלך אני, מדוע לא באת אלי עד היום).

כאשר ניגשתי לפני העמוד, סיים הרבי את דבריו, נזכרתי בסיפור זה. ושאלתו הנוקבת של אספסינוס פילחה את ליבי במתכונת התואמת להרגשת הלב בעת ההכרזה המרוממת והנגרשת "המלך". ואמרת בלבי, הרי עתה ברגע זה יכול אני להישאל על ידי מלך מלכי המלכים שקראתיו בשם "המלך" אם מלך אני, כיצד יכולת שלא לבא לפני (בחרטה) עד היום! והתעלפתי...

שאלה זו צריכה להישאל על ידי כל אחד מאיתנו בכל יום מימות השנה, וקל וחומר בראש השנה.

מטמונים מהפרשה

הגיגים ומעשיות

בראש השנה אנו זקוקים לרחמים מרובים, ואנו אכן מבקשים מה' ית' רחמים: "אבינו מלכנו חוס ורחם עלינו", "רחם עלינו כרחם אב על בנים". למעשה במשך כל השנה אנו מבקשים רחמים: "קבל ברחמים וברצון את תפלתנו", רחם ה' אלקינו עלינו" וכו'.

ואיך אכן זוכים לרחמים?
במדינה אחת, שני גנרלים חשובים, אשר במשך שנים שירתו נאמנה את המלך, נתפטו בעוון חמור מאוד. המלך בכבודו ובעצמו ביקש לזון אותם. בזמן המשפט השנים בכו והתחננו על נפשם והזכירו למלך עד כמה היו נאמנים, ואיך שמסרו נפשם בקרבות מסוכנים למען הוד רוממותו וכו'.

המלך שהיה רחום וחנון פסק, שהם לא חוזרים לתפקידם הקודם, אלא ישרתו את המלך בפרקליטות הצבאית, שם יש מחסור בכוח אדם. השנים הודו למלכם הנערץ ושמוחו מאוד על ה"עונש" הקל.

כאשר התייצבו למחרת במקום המיועד, התברר להם שהם וקצין נוסף נדרשים לשפוט את החיילים הסוררים.

החייל הראשון שבא להשפט, הואשם בעוון עריקות. משנשאל מדוע הוא ברח מבסיסו, השיב החיל שהוא פשוט התגעגע לאימו האלמנה, ואף היא התגעגעה אליו מאוד, ושלחה לו מכתב מרגש שנכספה נפשה לראותו...

הקצין הראשון כעס מאוד וטען שזה לא יתכן שחייל מצבא המלך יעשה ככל העולה על רוחו, ופסק להחמיר בדינו את מלא העונש שאפשר להטיל על עון זה. לעומתו הקצין השני דווקא הבין לליבו של החיל, ריחם עליו ואמר שזה נכון שהוא ביצע עבירה חמורה ומגיע לו עונש, אבל גם יש להתחשב במצבו של החיל ובאימו האלמנה, לכן יש להקל בעונשו.

הקצין הראשון כעס ואמר שאסור לרחם, יש להחמיר עם החיילים, צבא זה לא גן ילדים, ואם לא נחמיר איתו, חיילים נוספים יערוקו ואז לא יהיה לנו צבא. חיילים להענישו בחומרה רבה למען ישמעו וייראו.

כאשר שאלו השניים לדעתו של הקצין הנוסף, הוא טען שהוא לא יכול לפסוק בדין זה, כי בשביל זה צריך שופט צבאי.

השניים שאלו בפליאה אבל אתה שופט צבאי, לא כן?

הקצין צחק ואמר: "לא, אני כאן מטעם המלך, בשליחות מיוחדת. עתה הסתיימה השליחות ועל שלושתנו לחזור כעת אל המלך". כאשר חזרו השלושה אל המלך, דיווח הקצין השלישי למלך את כל אשר נעשה במשפט.

המלך פסק לקצין הראשון גלות לסיביר במשך 30 שנה עם מלקות ועינויים, ואילו לקצין השני פסק 30 ימי מחבוש בכלא צבאי.

הקצין הראשון, צעק: "זה לא הוגן, הרי שינינו עברנו בדיוק את אותה העבירה".

המלך השיב: "הלא אתה בעצמך אמרת שאסור לרחם וצריך להעניש את החיילים במלא חומרת הדין".

אומרים לנו חז"ל: "כל המרחם על הבריות - מרחמים עליו מן השמים". ככל שאתה תרחם יותר ותשפוט לטובה את הזולת, כך ירחמו עליך וידונו אותך לטובה מן השמים ביום הדין.

ביני לבני

הרה"ג פנחס ברייער שליט"א
מח"ס "לגדל" על חינוך ילדים

מלך העולם

אל הרבי היבית אהרן מקארלין הגיע חסיד לאחר שלוש

שנים בו לא ביקר אצל הרבי. לשאלת הרבי מדוע לא ראו אותו שלוש שנים, ענה החסיד: "לפני שלוש שנים שמעתי מהרבי אמירה שנתנה לי כוח לעבוד את ד' לשלוש שנים, כעת הרגשתי שאני צריך חיזוק נוסף אז הגעתי לרבי". לבקשת הרבי חזר החסיד על האמירה: "הרבי אמר אז כך – כמה טוב לנו שיש לנו בורא עולם שאנו יכולים לעבוד אותו היכן שאנו רוצים... מתי שאנו רוצים... ועם מה שאנו רוצים..." הרבי, כששמע שאמירה זאת נתנה כוח ליהודי לשלוש שנים, העתיק אותה בכתב ידו בספרו. (הקטע מובא בספרו 'בית אהרן'). אשרינו שזכינו יש לנו בורא עולם, זכינו שאנו עבדיו, את הבורא אנו יכולים לעבוד וצריכים לעבוד בכל מצב כשקל ונוח וכשקשה ומעיק, כשאנו שמחים ומאושרים כמו כשאנו עצובים ובוכים, ביום ובלילה, בחול ובמועד, אין זמן ואין מצב בו אין אפשרות ואין חיוב

עולים במעלות

הגות, מחשבה ומוסר

"בראש השנה כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון, שנאמר: "היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם". "אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: וכולן נסקרין בסקירה אחת". ופירש רש"י: "ואף על פי שעוברין זה אחר זה". כיצד מתיישרים שני מאמרים אלה?

על מדוכה זו ישב ה"סבא מקלם" זצ"ל, אשר יישב את הדברים על פי דברי ר' ישראל מסלנט זצ"ל, על הפסוק "אל אמונה ואין עול, צדיק וישר הוא". מה שבח הוא למשפטי השם יתברך שאין בהם עוול, וכי במשפטי בני אדם מותר שיהיה עוול? ר' ישראל סלנטר הסביר שבמשפט בשר ודם נלקח בחשבון רק שיעור הצער והכאב של החוטא עצמו, ואף שבהכרח מעונשו של החוטא נגרם צער וסבל גם לסובבים אותו, אם זה לבני משפחתו או לידידיו ומכריו, הרי אין באפשרותו של בשר ודם להתחשב בכך בגוזרו את עונשו של העבריין, נמצא אפוא, שבכל עונש שניתן ע"י בשר ודם, בוודאי נענשים וסובלים גם אלו הנקיים מכל חטא ואשמה.

אבל להבדיל, משפטי ה' אינם כן, כל פרט ופרט נלקח בחשבון - אין צער, ולו גם הקטן ביותר, הנגרם לאדם בדרך מקרה. עונשו של החוטא, כמו גם של הסובבים אותו, נמדד בדיוק מופלא. אם עלול להגרם צער או בושה לאדם אחר שאינו ראוי מצד עצמו לעונש זה, הרי לא ייענש החוטא כלל וכלל. וכן גם מתפרש הפסוק: "משפטי ה' אמת - צדקו יחדיו".

כך יתפרשו גם דברי הגמרא: אמנם כולם עוברים לפני הקדוש ברוך הוא זה אחר זה, כלומר, כל אחד נדון לבדו לפי זכויותיו וחובותיו, אף על פי כן עדין יש מקום ל"כולם נסקרין בסקירה אחת", שאם יש אחד בכולם שאין מגיע לו הצער, נפטר גם החוטא מעונש.

הגר"א לופיאן זצ"ל היה רגיל להוסיף, שלאור הדברים כדאי לאדם להרבות לו ידידים ואוהבים, ועל ידי כך יוכל להנצל ביום הדין. שכן, אף אם יחטא ולפי מדת הדין יגיע לו עונש, יצטרכו בשמים לקחת בחשבון את הצער שיגרם על ידו לידידיו. ואם הם טובים וישרים במדה כזו שאין מגיע להם הצער לא יענישוהו בזכותם, כי משפטי ה' אמת צדקו יחדיו.

הסבא מקלם זצ"ל היה שואל שאלה זו, היאך מתאימה הרגשת הבטחון שצריכה להיות ביום הדין עם רגשי היראה והפחד מאימת המשפט, והיאך יתכן לאחר שידוע חובתו וכמה רחוק הוא מהשגתה, שיהיה לו בטחון שיצא זכאי בדין? ותשובתו, כי באמת, כלל ישראל כולו בטוח הוא שיצא זכאי במשפט, אבל כל יחיד ויחיד עומד הוא בסכנה גדולה, וחייב לירא ולפחד מאימת הדין. ומעתה, זו היא העצה היעוצה ליחיד כדי שיצא זכאי כאשר ישתדל לא להיות נפרד, אלא יהיה חלק מן הכלל, וכשם שהכלל בטוח, כן בשעה שהיחיד יעשה לחלק מהכלל, כן יהיה בטוח שיצא זכאי בדין. ומפורש הוא במדרש בפרשת נצבים: "אתם נצבים היום כלכם", כולכם הינו, הכלל כולו, כי הכלל בטוח.

ומהי הדרך שבה נעשה היחיד לחלק מהכלל, והיאך מתבטלת יחידותו ומצטרף הוא לתוך הכלל?

נראה בשעה שאין האדם דואג רק לטובתו האישית וצרכיו הפרטיים, ותפילותיו ובקשותיו ביום הדין צריכות להיות לא רק עבורו ובני ביתו, אלא להתפלל ולבקש עבור כלל ישראל. ואז יש לו תקוה לעמוד ביום הדין.

לעבוד את ד'. יהודי עובד את ד' סביב כל שעות היממה, יש הלכות מסודרות לכל צעד ושעל, יש הלכות איך הולכים לישון, איך ישנים, איך קמים, איך אוכלים, איך מנהלים עסקים, כלשון הפסוק 'בכל דרכך דעהו'. בכל רגע ובכל מצב יש לנו תפקיד וייעוד. איזו למלך שעבודתו מוגדרת ומוגבלת, איזו למלך שאפשר לעבודו רק בצורה כזאת, ורק בזמן מסוים, זהו מלך מוגבל, מלך מסוכן...

מלך כל יכול! אינו מוגבל ואינו מגביל, בכל מקום ובכל מצב יכולים לעבודו. החסיד שהזכרנו בראש המאמר שאב חיות מהידיעה שבכל רגע יש לו אפשרות לעבוד את ד', ואם הקב"ה בהשגחתו הביא אותו למצב העכשווי, כנראה שכעת הוא רוצה שאעבוד אותו כך. ידיעה זו ממלאת את החיים בתוכן אין סופי. כשיודעים שאין מצבים של בדיעבד, של אין ברירה, אלא כל מצב הוא לכתחילה שבלכתחילה ואת אותו בורא עולם אנו עובדים כשטוב לנו כמו כשקשה לנו, אזי החיים חטיבה אחת של עבודת ד'. יש כאלו שהיו רוצים לתכנן את חייהם ולעבוד את ד' דווקא בצורות מסוימת ובתנאים מסוימים, זהו הגבלה בגדלותו של המלך וגם אינה מסמלת עבדות.